

jer i den avlidnes liv. A L Cochrane kom då på den briljanta idén att själv skriva sin dödsruna och fick den publicerad i BMJ, så att den som någon gång senare skulle vilja utnyttja materialet kunde vara bergsäker på att fakta var korrekta [2]. Jag tyckte själv idén var strålande, skrev omedelbart min egen dödsruna och tillställde den Läkartidningen som ett sätt att hålla debatten ifrån Cochranes artikel gående. Kallsinnet på Läkartidningens redaktion var påtagligt – detta ville man inte föra in i tidningen!

Jag gav mig inte. På den tiden publicerade Glaxo en påkostad och elegant tidskrift, som skickades ut till läkare, med den fyndiga titeln q.s = Quantum Satis – en konventionell blandning av medicinsk fortbildning, kulturhistoria och gastronomi. Dåvarande chefredaktören tog omedelbart min nekrolog, och jag av-

STEPHAN RÖSSNER

porträtterades i svart vid S:t Botvids kyrkogård, bisarrt nära slalombacken vid Fittja en riktigt kulen novemberdag, när det verkligen kändes som om döden lurade bakom svängen [3]. Många hörde av sig, en del uppfattade tilltaget som provokativt och bisarrt, vilket onekligen var meningen. Andra insåg att vi faktiskt måste ta problematiken på allvar och att det är möjligt att skämta – även om döden [4].

Stephan Rössner

professor, Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge

LÄS MER Referenslista <http://ltarkiv.lakartidningen.se>

Citatet

Herbert Olivecrona: »Min svett är steril«

Olivecrona var svensk neurokirurgis grand old man och skapade en helt ny modern specialitet. Han var professor vid Karolinska institutet 1935–1960. Olivecrona var magnifik i sin framtoning och totalt beslutsam i utvecklingen av den nya kirurgin – även om operationsresultaten i början var katastrofalt dåliga. Fallen var också många gånger desolata.

Sin utbildning fick han i Uppsala och på Karolinska institutet. Han var patolog några år och kom 1919 som kirurgassistent till Leipzig. Därefter blev det bara kirurgi och från 1930 enbart neurokirurgi.

Att neurokirurgin kunde blomstra på Serafimerlasaret under 1930-talet berodde bl a på att Olivecrona hade etablerat ett fruktbart samarbete med radiologen Erik Lysholm. Genom förbättrad diagnostik kunde djupt liggande hjärntumörer lokaliseras och opereras. Ventrikulografin utvecklades under denna epok. I början av 1930-talet var Olivecrona den enda neurokirurgen i Stockholm med intresse för hjärntumörer, vilket innebar möjlighet att få erfarenhet från ett stort antal ingrepp. Gradvis utvecklades Serafenkliniken till ett Mecka för neurokirurger. Många av de internationella storheterna fick sin utbildning där. Herbert Olivecrona umgicks med de riktigt stora och hade bl a inbjudits att tillbringa en tid med Harvey Cushing i USA.

Medicinshistoriskt intressant är att Olivecrona och Gösta Forsell, svensk radiologis fader på 1930-talet hängdes ut av nazister för att de var gifta med judinnor, och därför att Olivecrona hade flera judiska läkare i sin stab.

Under åren utvecklade gruppen även kunskaper för att neurokirurgiskt åtgärda fokal epilepsi. Efter en inbjudan från Egypten 1960 arbetade Olivecrona i Kairo med sin operationsgrupp inklusive anestesiológ ett helt år i flera omgångar. Långt efter sin pension kunde han komma upp från golfen i Falsterbo

HJÄRNKIRURGEN OCH PROFESSORN

Herbert Olivecrona (1891–1980) med tacksamma anhöriga.

Foto: Lennart Nilsson, Scanpix Sweden

HERBERT OLIVECRONA gör sig klar för en bandymatch mot Sportjournalisterna.

Foto: Oskar Norberg, Scanpix Sweden

för att operera arabiska prinsar med avancerade hjärntumörer, som flögs in till Sophiahemmet, där oroliga arabiska kvinnor föll på knä och kysste honom på hand.

Vresig men högkompetent – citatet hänför sig till ett tillfälle när Olivecrona under en knepig operation började få svett droppar i pannan, vilka hotade att falla ner i operationssåret som han stod böjd över. Operationsköterskan försökte torka honom men blev bryskt avsnäst med just den kommentaren.

Från Serafen, där Olivecrona opererade, kom flera historier. Vid ett tillfälle skulle patienten opereras i framstupa läge, varför anestesiológén sattes på golvet att administrera eter under alla gröna dukar. Patienten sov inget vidare, men efter en stund fick man leta fram den utslagne underläkaren, som blivit medvetlös av de tunga etergaserna på golvet.

Okänt för många är att Olivecrona faktiskt innehade tre SM-guld i bandy, när han spelade för IFK Uppsala. Han beskrevs då som »snabb och skicklig yttre med löd i klubban«.

Stephan Rössner

professor,

Karolinska Universitetssjukhuset Huddinge